

Labklājības ministrija

LETEIKUMI ASISTENTA PAKALPOJUMA PIEŠĶIRŠANAI: PERSONAS VAJADZĪBU, DARBĪBU UN SOCIĀLĀS FUNKCIONĒŠANAS SPĒJU NOVĒRTĒŠANA

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem¹ pašvaldības sociālais dienests lemj par asistenta pakalpojuma pašvaldībā piešķiršanu personai. Ne visas personas, kuras pieder pie Invaliditātes likumā noteiktajām grupām un kurām Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisija izsniegusi atzinumu par asistenta pakalpojuma nepieciešamību, piesakās asistenta pakalpojuma saņemšanai. Turklāt katras personas vajadzības, ikdienas darbības un vide atšķiras, tādēļ sociālajam dienestam jāizvērtē katras personas situācija un sociālā aktivitāte.

Izvērtējot personu ar invaliditāti, jāapzina personas vajadzības un spējas šādās jomās:

- 1. Kādi ir personas funkcionālie traucējumi?**
- 2. Kādas ir personas vajadzības un ikdienas darbības?**
- 3. Kādi sociālie pakalpojumi personai nepieciešami, kādus tā jau saņem?**
- 4. Kādas ir prasmes un spējas?**
- 5. Jāveic vides novērtējums.**
- 6. Jāveic veicamo darbību novērtējums atbilstoši kritērijiem asistenta pakalpojuma apjoma noteikšanai.**

Katra no minētajām jomām sociālajam dienestam jāizvērtē padziļināti:

1. Kādi ir PERSONAS FUNKCIONĀLIE TRAUCĒJUMI

Kustību traucējumi, redzes traucējumi, garīga rakstura traucējumi, citi funkcionālie traucējumi. Vai ir vairāki funkcionālie traucējumu vienlaikus.

2. Kādas ir PERSONAS IKDIENAS DARBĪBAS UN VAJADZĪBAS

Vai persona strādā, mācās, iesaistās sporta un sabiedriskos pasākumos, saņem ārstniecības pakalpojumus, apmeklē institūcijas, iesaistās citos pasākumos ārpus mājokļa. Vai minētajos pasākumos plāno iesaistīties tad, ja saņems asistenta pakalpojumu.

3. Kādi sociālie pakalpojumi PERSONAI NEPIECIEŠAMI, KĀDUS SAŅEM

Vai sociālā pakalpojuma ietvaros personai tiek/tiķs nodrošināts atbalsts asistēšanai, pavadīšanai, kā tas ietekmē vai var ietekmēt piešķiramā asistenta pakalpojuma pašvaldībā

¹ Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr. 942 ŠK rt b k d pie- ir un finans asistenta pakalpojumu pa-vald b ö

apjomu (*Asistenta pakalpojumu pašvaldībā nenodrošina, ja sociālā pakalpojuma ietvaros personai jau tiek nodrošināts atbalsts asistēšanai un pavadīšanai, kā arī, ja personai tiek nodrošināts atbalsts, lai nepieciešamās preces un pakalpojumus saņemtu mājās (piemēram, ģimenes ārsts apmeklē personu mājās, aprūpētājs atnes pārtiku, medikamentus, u.tml.)).*

4. PRASMJU UN SPĒJU NOVĒRTĒJUMS

Jānovērtē, cik lielā mērā persona darbības spējas veikt:

- patstāvīgi;
- ar nelielu palīdzību;
- atkarīgs, bez palīdzības nespēj.

4.1. Pašapzināšanās

Vai persona var nosaukt savu vārdu un uzvārdu, dzimšanas gadu un datumu, vecumu, dzimumu, dzīves vietas adresi. Vai apzinās savas spējas un ierobežojumus, savu rīcību un tās izraisītās sekas, zina savas tiesības un spēj pildīt pienākumus.

4.2. Mobilitāte, orientēšanās spējas, sapratne par drošību, naudu

Spēja pārvietoties pa trepēm.

Spēja noiet noteiktu distanci kājām vai, izmantojot tehnisko palīg līdzekli.

Spēja orientēties ārpus telpas/apkārtnē.

Spēja lietot sabiedrisko transportu, nopirkt biļeti.

Māka atpazīt sev vajadzīgo braukšanas maršrutu, iekāpt/izkāpt vēlamajā pieturā.

Zināšanas par drošību uz ielas, var droši pārvietoties pa ielu.

Zināšanas, kur meklēt palīdzību ārkārtas situācijās.

Māka lietot naudu, atpazīt un lietot banknotes, monētas.

Māka lietot norēķinu karti.

Spēja iepirkties veikalā, iegādāties ikdienai nepieciešamās lietas.

Citas spējas un prasmes.

4.3. Saskarsmes prasmes

Spēja verbāli komunicēt, saprotamā valodā izteikties, risināt sarunu, veidot dialogu, spēja saprotami pastāstīt par savām vēlmēm un sajūtām.

Izpratne un reaģēšana uz citu cilvēku vajadzībām.

Konfliktsituāciju atpazīšana, zināšanas, kā rīkoties paaugstināta stresa situācijās.

Iesaistīšanās sabiedriskos pasākumos, komunikācija ar citiem cilvēkiem.

Spēja institūcijās veikt nepieciešamās darbības, lai saņemtu pakalpojumu.

4.4. Darba prasmes

Spēja koncentrēties un uztvert informāciju.

Interese par jaunām nodarbošanās iespējām.

Spēja plānot un secīgi izpildīt veicamos uzdevumus.

Spēja veikt fizisku darbu.

Spēja veikt sēdošu darbu.

Spēja veikt intelektuālu, radošu darbu.

4.5. Prasmes izmantot brīvo laiku

Spēja izrādīt iniciatīvu un organizēt savu brīvo laiku.

Spēja lietot/izmantot sabiedriskās atpūtas un brīvā laika pavadīšanas vietas, institūcijas (parku, teātri, baseinu, u.c.).

5. Vides NOVĒRTĒJUMS

5.1. Mājokļa, kurā dzīvo, veids

Dzīvoklis (stāvs), privātmāja vai viensēta, cits.

5.2. Mājokļa pieejamība

Var iekļūt mājoklī un izkļūt no tā ar/bez citu personu, tehnisko palīgīdzekļu (kādu) palīdzības. Kādi tehniskie palīgīdzekļi ir pieejami.

5.3. Cik tālu (kilometri, metri) no mājokļa atrodas institūcijas, kuras persona izmanto un kuras plāno izmantot

Darba vieta, saimnieciskās darbības veikšanas vieta, ražojumu realizācijas vieta.

Izglītības iestāde.

Sociālās aprūpes vai sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšanas vieta.

Veikals.

Aptieka.

Valsts, pašvaldību iestādes (kādas).

Citi pakalpojumu sniedzēji (piemēram, banka, pasts, bibliotēka, jurists, notārs).

Atpūtas, izklaides vietas (kādas).

Sabiedriskā transporta pietura/pieturas.

Ģimenes ārsts.

Ambulatorās ārstniecības iestāde.

Stacionārās ārstniecības iestāde.

Sabiedriskā organizācija (biedrība, nodibinājums).

Pašdarbības kolektīvs (kāds).

Mūzikas, mākslas, sporta skola (kāda).

Cita vieta/institūcija.

5.4. Pārvietošanās ārpus telpām

Ielu apmaļu, ielu segumu, sliekšņu piemērotība, uzbrauktuvi, liftu, pacelāju pieejamība, ielu aprīkojums ar skaņas luksoforiem, satiksmes intensitāte, maršruta sarežģītība.

Spēj/nespēj nokļūt 5.3.punktā norādītajās institūcijās patstāvīgi, ar asistenta atbalstu, izmantojot palīgīdzekļus (kādus).

5.5. Kādu pārvietošanās veidu persona izmanto vai plāno izmantot, uz kurām vietām

Pārvietojas kājām (t.sk., izmantojot tehniskos palīgīdzekļus), izmantojot sabiedrisko transportu, izmantojot automašīnu (vai automašīna ir pieejama ikdienas lietošanā vai nē).

5.6. Transportlīdzekļa vadīšana

Vai persona pati vada pielāgotu/ nepielāgotu transportlīdzekli, asistents vai cita persona vada transportlīdzekli.

5.7.Sabiedriskā transporta izmantošana

Vai ir pieejams, cik tālu no dzīvesvietas, cik bieži kursē.

Vai izmanto patstāvīgi, vai vajadzīgs asistenta atbalsts, vai nevar izmantot (kāpēc).

6. VEICAMO DARBĪBU NOVĒRTĒJUMS ATBILSTOŠI KRITĒRIJIEM ASISTENTA PAKALPOJUMA APJOMA NOTEIKŠANAI

6.1. Strādā algotu darbu vai veic saimniecisko darbību

Vai persona strādā algotu darbu, ir uzņēmējs, pašnodarbināta persona, cita nodarbošanās.

Kāds ir darba raksturs (arods, profesija, fizisks vai intelektuāls darbs, vai darbs ir saistīts ar pārvietošanos ārpus telpām).

Kur atrodas darba vieta?

Kā nokļūst darba vietā?

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams pavadīšanai uz/no darba vietas.

6.2. Iegūst izglītību pamata, vidējās vai augstākās izglītības iestādē, apmeklē pirmsskolas izglītības iestādi, kvalifikācijas celšanas vai profesionālās pilnveides kursus

Vai persona apmeklē pirmsskolas izglītības iestādi, apgūst izglītību pamatizglītības iestādē, apgūst izglītību vidējās izglītības iestādē (vispārējās, profesionālās), apgūst augstāko izglītību, apgūst arodizglītību, apgūst citu (kādu) izglītību (cik bieži).

Apmeklē kvalifikācijas celšanas un profesionālās pilnveides kursus (kādus, cik bieži).

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams pavadīšanai uz/no iestādes.

6.3. Iegūst augstāko izglītību (attiecas tikai uz personām ar I grupas redzes invaliditāti)

Vai persona apmeklē augstākās izglītības iestādi (cik bieži).

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams pavadīšanai uz/no iestādes.

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams atbalstam augstākās izglītības iestādē.

6.4. Apmeklē dienas aprūpes centru, dienas centru vai citu sociālās aprūpes institūciju vai sociālās rehabilitācijas institūciju. Piemēro, ja sociālo pakalpojumu sniedzējs reģistrēts valsts informācijas sistēmā "Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs".

Vai persona apmeklē sociālās rehabilitācijas institūciju (kādu, cik bieži, kur atrodas).

Vai persona apmeklē dienas aprūpes centru, dienas centru (kādu, cik bieži, kur atrodas).

Vai persona apmeklē citu sociālo pakalpojuma sniedzēju (kādu, cik bieži, kur atrodas).

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams pavadīšanai uz/no iestādes.

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams atbalstam sociālā pakalpojuma saņemšanas laikā (kāpēc).

6.5. Saņem ārstniecības pakalpojumus, apmeklē ģimenes ārstu. Apmeklē valsts un pašvaldību iestādes, institūcijas, kurām ir deleģēta valsts un pašvaldību uzdevumu izpilde, finanšu institūcijas, kā arī institūcijas personas interešu aizstāvībai (piemēram, notārs, jurists)

Vai persona apmeklē ģimenes ārstu, ārstniecības iestādi (ārstējošo ārstu) (kādu, cik bieži, kur atrodas).

Vai persona apmeklē dažādas institūcijas (kādas, cik bieži, kur atrodas).

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams pavadīšanai uz/no institūcijas.

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams atbalstam pasākuma laikā (kāpēc).

6.6. Iesaistās dažādos sociālajos pasākumos (darbs biedrībā vai nodibinājumā, brīvprātīgā darbs, nodarbošanās ar sportu, piedalīšanās pašdarbības kolektīvos, bērniem mūzikas, mākslas un sporta skolu apmeklējumi, ārpuskolas pasākumi un cita interešu izglītība)

Vai persona ir sabiedriskas organizācijas valdē, sabiedriskas organizācijas biedrs, vai apmeklē sabiedrisko organizāciju (izmanto tās pakalpojumus) (kādu, cik bieži, kur atrodas).

Vai persona nodarbojas ar sportu ārpus mājokļa (kādu, cik bieži, kur atrodas).

Vai persona piedalās pašdarbības kolektīvos (kādos, cik bieži, kur atrodas).

Vai persona veic brīvprātīgā darbu (kādu, cik bieži, kur atrodas).

Vai persona apmeklē citus interešu izglītības un ārpuskolas pasākumus (kādus, cik bieži, kur atrodas).

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams pavadīšanai uz/no pasākuma.

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) **bērnam** nepieciešams atbalstam pasākuma laikā.

6.7. Iesaistās citos sociālās iekļaušanas pasākumos (iepirkšanās, teātru, koncertu, sporta spēļu, citu pasākumu un sabiedrisku vietu apmeklējums, kas saistīts ar brīvā laika pavadīšanu)

Kādus pasākumus, institūcijas persona apmeklē (cik bieži).

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams pavadīšanai uz/no pasākuma.

Kāds pakalpojuma apjoms (stundas nedēļā) nepieciešams atbalstam pasākuma laikā.

Sociālā dienesta veiktais izvērtējums ļaus pamatot apsvērumus par konkrēta asistenta pakalpojuma apjoma noteikšanu klientam, kā arī, ļaus klientam skaidrāk izprast izvērtējuma nepieciešamību, novēršot domstarpības, kuras var rasties nepietiekamas informētības dēļ.

Jāņem vērā, ka, nodrošinot asistenta pakalpojumu, sociālajam dienestam, ir jāievēro Ministru kabineta noteikumu normas, bet personas vajadzības pēc asistenta pakalpojuma katrā no pasākumiem var būt lielākas nekā Ministru kabineta noteikumu 1.pielikumā² noteiktais maksimālais asistenta pakalpojuma apjoms. Tāpat personai nepieciešamais asistenta pakalpojuma apjoms var pārsniegt Invaliditātes likumā noteikto kopējo asistenta

² Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumu Nr. 942 „Kārtībā kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu pašvaldībā 1.pielikums “Kritēriji asistenta pakalpojuma apjoma noteikšanai”

pakalpojuma apjomu (40 stundas nedēļā). Tādēļ, nosakot personai piešķiramo asistenta pakalpojuma apjomu, **sociālajam dienestam jāvērtē iespēja prioritāri nodrošināt asistenta pakalpojumu darba, izglītības iestāžu, sociālo pakalpojumu un ārstniecības pakalpojumu saņemšanai, kā arī, jāņem vērā asistenta pakalpojuma pieprasītāja prioritātes asistenta pakalpojuma izmantošanai.**

Piemērs. *Ja atbilstoši izvērtējumam, personai ar invaliditāti sociālās rehabilitācijas institūciju apmeklējumiem asistenta pakalpojums nepieciešams 25 h nedēļā, biedrību apmeklēšanai 15 h nedēļā un ārstniecības pakalpojumu saņemšanai 15 h nedēļā, sociālajam dienestam sadarbībā ar asistenta pakalpojuma pieprasītāju jāvienojas, kuriem pasākumiem piešķirams maksimālais stundu skaits, prioritāri vērtējot iespēju piešķirt:*

- *līdz 20 h nedēļā - sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņemšanai;*
- *līdz 15 h nedēļā - ārstniecības pakalpojumu saņemšanai un institūciju apmeklējumiem;*
- *līdz 5 h nedēļā - iesaistei dažādos sociālos pasākumos vai biedrības apmeklēšanai.*

Taču, ja asistenta pakalpojuma pieprasītājs informē, ka asistenta pakalpojuma piešķiršanas periodā ir plānoti būtiski pasākumi biedrībā un tam nepieciešamas vismaz 15 stundas, bet sociālās rehabilitācijas institūcijas apmeklējums šajā periodā ir mazāk aktuāls, sociālais dienests, ņemot vērā klienta prioritātes, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņemšanai var piešķirt mazāku asistenta pakalpojuma apjomu, piešķirot šim mērķim līdz 10 h nedēļā. Asistenta pakalpojuma apjoms šādā situācijā būs:

- *līdz 10 h nedēļā – sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņemšanai;*
- *līdz 15 h nedēļā – ārstniecības pakalpojumu saņemšanai un institūciju apmeklējumiem;*
- *līdz 15 h nedēļā – iesaistei dažādos sociālos pasākumos vai biedrības apmeklēšanai.*

Vēršam uzmanību, ka informācija personas lietā par personas vajadzību, darbību un sociālās funkcionēšanas spēju novērtējumu ļaus trešajai personai (pārņemot klienta lietu citam darbiniekam, piešķirot pakalpojumu atkārtoti, vai kontrolējošai institūcijai veicot pārbaudi) izsekot novērtēšanas procesu un gūt pārliecību par asistenta pakalpojuma piešķiršanas pamatotību.

Lai veicinātu vienotas izpratnes veidošanu par personas vajadzību novērtēšanu un asistenta pakalpojuma apjoma noteikšanu, aicinām sociālos dienestus asistenta pakalpojuma pieprasītājiem un asistentiem skaidrot vajadzību, darbību un sociālās funkcionēšanas spēju izvērtēšanas nepieciešamību, Ministru kabineta noteikumu 1.pielikumā noteikto kritēriju piemērošanu un personai piešķiramā asistenta pakalpojuma apjoma noteikšanas nosacījumus.

Šiem ieteikumiem ir informatīvs raksturs. Ieteikumu saturu sociālais dienests var papildināt, precizēt un detalizēt, ņemot vērā individuālos apstākļus katrā pašvaldībā, kā arī teorijā un praksē gūtās atziņas par personu ar funkcionāliem traucējumiem vajadzību un funkcionālo spēju novērtēšanu.

2017. gada 13. jūnijā.

Sagatavoja: E.Grāveris, tālr.: 67021593
einars.graveris@lm.gov.lv